

КЪСНОРИМСКИ И РАННОВИЗАНТИЙСКИ МОНЕТИ ОТ КРЕПОСТТА В СЕЛО ДЕБНЕВО

Радослав ГУЩЕРАКЛИЕВ, Стоян МИХАЙЛОВ

Крепостта Калето се намира в границите на съвременното село Дебнево (община Троян), на левия бряг на река Видима. Тя е разположена на естествено възвишение, което се издига на 25-30 м над околния терен. Обхванатата от крепостна стена площ е около 18 декара (Цачева 1992, 34). В периода 1974-1988 г. на обекта са провеждани редовни археологически разкопки. Разкрит е християнски некропол (Захариев 1978, 37-46). Проучена е голяма част от укрепителната система, състояща се от две концентрични крепостни стени с кули, множество помещения с различно предназначение, част от улична мрежа и отводнителни съоръжения. Намерени са множество находки, свързани с ежедневието на местното население – оръжия, накити, монети, керамика, занаятчийски и селскостопански инструменти (Цачева 1992, 35-44; Тотевски 1996, 43-56).

В статия на Мария Цачева за Калето в село Дебнево липсва информация за материали от Късната античност или за обитаване на мястото през този период (Цачева 1992, 34-44). Според авторката средновековното селище е застроено компактно през 12-14 в. (Цачева 1992, 39). Иван Христов първо също представя крепостта при Дебнево само като средновековна (Христов 2007, 9), но по-късно в друга публикация отбелязва, че в обекта има обитаване и през Късната античност (Христов 2018, 81-82). Други изследователи са на мнение, че първоначално крепостта е изградена през 4-6 век (Милчев 1956, 510; Тотевски 1996, 45; Ivanov 2012, 89). С. Йовевска допуска, че крепостта е построена още през 3-4 век (Йовевска 2019, 272). Вероятно подновените от 2019 г. археологически проучвания на Калето в Дебнево ще дадат по-конкретен отговор за характера на обитаването на терена през късната античност.

Нумизматичният материал, открит по време на 14-те археологически сезона, е разнообразен. Открити са късноримски и раннови-

зантийски екземпляри, анонимни византийски фолиси от X-XI век, византийски и български монети от XII-XIV век, османски монети от XVI-XVII век (Захариев 1978, 39-40; Цачева 1992, 44).

В настоящата работа ще се разгледат късноримските и ранновизантийските монети от разкопките на Калето при село Дебнево, които се съхраняват в нумизматичната колекция на Регионален исторически музей – Ловеч. Въз основа на начина на намирането им, те се разделят на две групи: единични екземпляри (24 броя) и колективна находка от 31 ранновизантийски бронзови монети, открита през 1978 г.

1. Единични монети

1.1. Късноримски монети

Като късноримски се определят 11 екземпляра, от които десет могат да бъдат относително пълно идентифицирани. Всички определени монети са отсечени в периода 330-401 г. и представят най-разпространените типове, които са произвеждани през посочения период. Най-ранен е фолис на Константин II (317-340) от типа „Двама воители с две знамена между тях“ (**Табло XLVII. 1**). От последните години на управление на Констанций II са идентифицирани още две монети – екземпляр от типа „Воин пробужда падащ конник“ (351-361) (**Табло XLVII. 2**) и „Император прав с кълбо и копие“ (355-361) (**Табло XLVII. 3**). От самостоятелното управление на Валентиниановата династия (364-378) са идентифицирани също три екземпляра – един от типа „Виктория с венец“ (**Табло XLVII. 4**) и два от типа „Император с лабарум влачи пленник“ (**Табло XLVII. 5-6**). В последните две десетилетия на IV век са отсечени четири от откритите монети – екземпляр от номинал AE2 от тип „Император повдига коленичеща жена“ (379-383) (**Табло XLVII. 7**), два екземпляра от типа „Виктория с трофей влачи пленник“ (383-395) (**Табло XLVII. 8-9**) и един екземпляр от типа „Виктория увенчава император“ (395-401) (**Табло XLVII. 10**).

1.2. Ранновизантийски монети

Втората хронологическа група се формира от 13 ранновизантийски монети, отсечени в периода 507-565 г.

Сред най-ранните екземпляри в тази група е монета фура от бронзово ядро покрито със златно фолио (**Табло XLVII. 12**). Тя представя тип на солид на император Анастасий I, който оригинално се произвежда в периода 507-518 г. (MIB 1, No. 7). От територията на България са публикувани екземпляри на фурета на солиди на Анастасий I (491-518), но различни варианти. Единият от тях е сребърно ядро със златно покритие (Харитонов 1991, 15), като по описанието и снимката в публикацията може да се твърди, че представя тип солид, сечен в периода 492-507 г. (MIB 1, No. 3-4).

Другият публикуван екземпляр също е сребърно ядро с позлата. Той представлява хибриден тип с аверсно изображение и надпис на Анастасий I и реверсно изображение на „Ангел насреща“, въведено във византийското монетосечене след 522 г. (Йорданов 1979, 9, 12). Подобни монети фуре са познати от всички периоди на византийската история и представят една стара римска традиция за производство на фалшификати, която се запазва във времето (Йорданов 1979, 10-11; Владимирова-Аладжова 2003, 125-127; Дочев 2014, 622). Екземплярът от Дебнево може относително да се датира в първите десетилетия на VI век. За съжаление монетата е частично разрушена от съприкосновение със силен огън.

Сред единичните монети от Дебнево се идентифицират шест екземпляра от номинал 40 нумии – един на император Анастасий I от периода 512-518 г. (**Табло XLVIII. 13**), два на Юстин I (518-527) (**Табло XLVIII. 14-15**) и три на Юстиниан I от периодите 527-538 г. (**Табло XLVIII. 22-23**) и 538-542 г. (**Табло XLIX. 24**). При четири от монетите може да се идентифицира монетарницата, която при всички случаи е Константинопол (Каталог, единични монети №№13-15, 22). Отново при четири екземпляра се забелязват сериозни следи от силен огън (Каталог, единични монети №№14-15, 23-24).

Отделна група съставят шестте златни монети произведени при управлението на Юстиниан I (527-565). Две от тях са от основния тип солид, който се изработва в периода 542-565 г. (MIB 1, No. 7). Основният елемент, по който се идентифицира този тип, е завършекът във формата на обърната буква Р на дългия скиптър в ръката на ангела върху реверсното изображение (**Табло XLVIII. 16-17**). Двата екземпляра са отсечени в Константинопол в различни офисини (Каталог, единични монети, №№16-17). Другите четири златни монети са от номинал тремис (**Табло XLVIII. 18-21**). Те са от единствения тип от номинал тремис (1/3 солид) (MIB 1, No. 19), който се произвежда през продължилото 38 години управление на Юстиниан I (527-565).

2. Колективна монетна находка

През 1978 г. на разкопките на Калето в Дебнево е открита колективна монетна находка (пол. инв. номер 3279), която е включена в нумизматичната колекция на РИМ - Ловеч. Тя се състои от 31 броя бронзови ранновизантийски монети. Всички монети са от най-големия бронзов номинал – 40 нумии (означен с буква М на реверса) и всички са отсечени в монетарницата в Константинопол. От управлението на Анастасий I са идентифицирани три монети от два типа (MIB 1 No.27 и MIB 1 No.29), които са отсечени в периода 512-518 г. (**Табло XLIX. 1-3**). От времето на Юстин I (518-527) в находката присъстват 11 екземпляра. Четири са от първата част

на управлението (518-522) (MIB 1 No.11) (**Табло XLIX. 4-7**). От втората част на управлението (522-527) са налични седем екземпляра от два типа (**Табло L. 8-14**). В находката присъства екземпляр от съвместното управление на Юстин I и Юстиниан I (април-август 527 г.) (**Табло L. 15**). Останалите 16 монети са отсечени от името на Юстиниан I в първите години от неговото управление. От времето 527-532 г. в находката присъства един екземпляр (**Табло L. 16**). Единадесет фолиса от един и същи тип (MIB 1 No.84) са изработени в периода 532-537 г. (**Табло L. 17-19; Табло LI. 20-27**). Един екземпляр според типологията на Волфганг Хан се датира в 537-538 г. (MIB 1 No.85) (**Табло LI. 28**). Останалите три фолиса се отнасят общо към периода 527-538 г. (**Табло LI. 29-31**).

В сравнение с други колективни находки с екземпляри отсечени до 538 г., находката от Дебнево притежава същите характеристики, които са обичайни за периода (**Таблица 1**). Находките почти винаги се състоят само от монети от 40 нумии, като често присъстват малък брой екземпляри от 20 нумии. Също така винаги доминират екземплярите изработени в монетарницата в Константинопол, а други монетни ателиета са представени с много малки дялове. Все пак може да се отбележи, че по отношение на номинала и монетарницата, находката от Дебнево е абсолютно хомогенна, което е по-скоро изключение.

Таблица 1. Колективни находки с екземпляри до 538 г. Номинали и монетарници.

Table 1. Coin finds with specimens up to 538 AD. Denominations and Mints.

Име на находка/ Coinfind	Брой	Дялове в проценти/data in per cents (%)							
		M	K	CON	NIK	KYZ	TES	ANT	?
Прахово (Morrisson et al. 2006 No.237)	602	97	3	86	7	1	2	1	4
Секулица А (Morrisson et al. 2006 No.256)	217	99	1	90	6		4		
Петрохори (Morrisson et al. 2006 No.6a)	51	100		90	2			6	2
Ореше (Morrisson et al. 2006 No.109)	50*	96	4	92	2			2	4
Сува река (Morrisson et al. 2006 No.258)	40*	98	2	93	5			2	
Дебнево	31	100		100					
Златни пясъци (Morrisson et al. 2006 No.62)	24	100		96	4				

По отношение на хронологическото разпределение на включените екземпляри в находки от епохата, тази от Дебнево също не се отличава значително от сходни трезори (**Таблица 2**). Най-специфичното за находката от Дебнево е сравнително по-

големият дял на екземпляри на Юстиниан I (общо 51%). Тази особеност позволява да предположим, че представената тук находка е формирана като парична сума около 538 г. Това предположение се подкрепя от наличието в трезора от Дебнево на екземпляр, отсечен вероятно през 537-538 г. (Каталог, колективна находка № 28).

Паричната стойност на разглежданата находка е относително малка. Използвайки сведение на Прокопий Кесарийски, Майкъл Хенди смята, че до частичната парична реформа от 538-539 г. един златен солид се разменял за 210 монети от 40 нумии (Hendy 1985, 478). Използвайки този разменен курс може да се пресметне, че паричната стойност на находката от Дебнево е 1/7 солид (или около половин тремис). Такава сума се равнява на 3-4 дневни надници за неквалифициран труд (Михайлов 2010, 685).

Таблица 2. Колективни находки с екземпляри до 538 г. Хронологически периоди.

Table 2. Coin finds with specimens up to 538 AD. Chronological periods.

Име на находка/Coin find	Брой	Дялове в проценти/data in per cents (%)					
		498-512	512-518	518-522	522-527	527-532	532-538
Прахово (Morrisson et al. 2006 No.237)	602		26	33	20	6	15
Секулица А (Morrisson et al. 2006 No.256)	217		27	39	15	4	15
Петрохори (Morrisson et al. 2006 No.6a)	51		12	37	17	14	20
Ореше (Morrisson et al. 2006 No.109)	50*	2	12	38	19	10	19
Сува река (Morrisson et al. 2006 No.258)	40*	2	5	25	15	20	33
Дебнево	31		10	13	26	1	50
Златни пясъци (Morrisson et al. 2006 No.62)	24		21	33		29	17

Отпадането на колективната находка от монетно обращение може да се постави скоро след 538 г. Основание за подобно твърдение е липсата в нейният състав на монети сечени след 538 г., а такива са постъпили в самото селище. Свидетелство за това е фолисът от единичните монети, който е отсечен в периода 538-542 г. (Каталог, единични монети № 24). По-късни от находката са и двата открити на обекта солида, които са отсечени след 542 г. Следователно отпадането на колективната находка не трябва да се свързва с края на монетната циркулация в селището, а по-скоро е свързано с някое частно събитие от живота на нейния притежател.

3. Изводи за монетната циркулация на Калето в Дебнево през Късната античност

Общият брой на монетите от времето на Късната античност от разкопките на Калето в Дебнево е прекалено малък, за да се формират категорични заключения за характера на монетното обращение през споменатата епоха. Все пак могат да се направят някои наблюдения и с известна условност да се формулират някои изводи.

Всички разгледани тук късноримски монети са с износване от дълго участие в монетна циркулация, което е продължило поне няколко десетилетия или дори повече. Техният дял е приблизително равен на този на монетите от VI век. В други публикации един от авторите на настоящия текст е обърнал внимание, че част от монетите отсечени през IV-V век продължават да участват в парично обращение и през VI век (Михайлов 2011, 72-73; Михайлов, Йосифов 2012, 144-146). При сравнение с други обекти се забелязва, че в селищата с изявено обитаване през IV-V век, като Сердика, Августа Траяна, Нове, Ятрус, Дуросторум, съотношението между късноримските (IV-V век) и ранновизантийските (VI-VII век) монети е 90:10. От друга страна в обекти при които обитаването през VI е безспорно, но характерът на по-ранното им съществуване е проблематичен, като Габрово-Градище, крепостта на хълма Царевец във Велико Търново, Садовец-Големаново кале, съотношението на късноримските и ранновизантийските монети е приблизително равно (Михайлов 2011, 72-73; Михайлов, Йосифов 2012, 144-146). Следователно може да се предположи, че при Калето в Дебнево наличните късноримски монети предполагат по-скоро ограничено обитаване на терена през IV-V век или дори че те са част от монетната циркулация в крепостта през VI век.

Характерна особеност на монетния комплекс от Дебнево е наличието на групата от златни монети отсечени при управлението на Юстиниан I. Към тази група може да се включи и фурето на солид с името на Анастасий I, което също може да се разглежда като златна монета. Тяхната парична стойност е значително по-голяма, отколкото на всички останали бронзови монети взети заедно. Двата солида и четирите тремиса имат стойност колкото 700 бронзови монети от номинал 40 нумии (фолиси) от периода 512-538 г. ($2 \times 210 + 4 \times 70 = 700$), а всички останали бронзови монети са на стойност по-малко от 40 фолиса¹.

Откриването на отделни златни монети е сравнително рядко при археологически проучвания. Въпреки че няма данни от самите

¹ Стойността на късноримските монети (11 броя) може да се изчисли на ок. 40-60 нумии (ок. 1,5 фолиса от VI век), единичните ранновизантийски фолиси са шест, а колективната находка е от 31 фолиса.

разкопки, може да се допусне, че златните монети от Калето в Дебнево са част от една или повече разпръснати колективни находки.

Единичните екземпляри от рановизантийската епоха и колективната находка от 31 бронзови фолиса показват, че крепостта със сигурност се обитава през 30-те и 40-те години на VI век. Функционирането на крепостта преди 30-те години на VI век е възможно, но наличните данни от монетния комплекс не могат да подкрепят подобно твърдение. Единичните екземпляри от Анастасий I (491-518) и Юстин I (518-527) не са непременно доказателство, че крепостта функционира при техните управления. Монети на тези владетели, както се вижда от съставите на много колективни находки от епохата, са били в парично обращение до края на VI век (Mihaylov 2019, 371, Table 1).

Липсата на монети на Юстин II (565-578) е важен хронологически маркер. Екземпляри от споменатия византийски император се срещат често и в голям обем на територията на Балканския полуостров като цяло (Morrisson, Ivanišević 2006, 50, Fig. 4). Тяхното отсъствие в Дебнево означава, че монетната циркулация в обекта е прекъсната преди началото на управлението на Юстин II през 565 г.

КАТАЛОГ:

ЕДИНИЧНИ МОНЕТИ

Константин II (317-340)

фолис, Тесалоника 330-336 г. (RIC VII Thessalonica, 524 No.184/526 No.199).
Л. ...CONST...IVN NOB C... Бюст надясно с диадема.

Оп. GLOR / ...RC / ITVS. Двама воини с две знамена между тях. В отреза SMTS...

1. АЕ, 17-18 мм; 1,93 г; инв. № 1649.

Констанций II (324-361)

Номинал АЕЗ, 351-361 г.

Л. .../ TI... Бюст надясно с диадема.

Оп. ... Воин пробужда с копие падащ конник.

2. АЕ (пробит екземпляр), 17 мм; 2,18 г; инв. № 1661.

Юлиан II (355-363)

Номинал АЕЗ, Кизик 355-361 г. (RIC VIII Cyzicus, 499 No.118, 120, 122).

Л. FL CL IVLI / ANVS NOB C. Гологлав бюст надясно.

Оп. SPES REI / ... Император прав наляво, държи кълбо и копие. В отреза SMK...

3. АЕ, 14-15 мм; 1,32 г; инв. № 1640.

Валенс (364-378)

Номинал АЕЗ.

Л. ... / S PF AVG. Бюст надясно с диадема.

Оп. Виктория в ход наляво, държи венец.

4. АЕ, 15-17 мм; 1,58 г; инв. № 1633.

Грациан (367-383)

Номинал АЕ3, Сисция 367-375 г. (RIC IX Siscia 14c, type xvii).

Л. ...RAT... P FAV... Бюст надясно с диадема.

Оп. GLORIA RO/MANORVM. Император в ход надясно, държи лабарум и влачи пленник зад себе си. В лявото поле М, в дясното поле звезда над Р. В отреза ASIS...

5. АЕ, 17 мм; 2,28 г; инв. № 1667.

Валентинианова династия (364-378)

Номинал АЕ3.

Л. Бюст надясно с диадема.

Оп. Император в ход надясно, държи лабарум и влачи пленник зад себе си.

6. АЕ, 15-16 мм; 1,60 г; инв. № 1648.

Теодосий I (379-395)

Номинал АЕ2, 379-383 г.

Л. D N THEO / SIVS P F AVG. Бюст надясно с диадема.

Оп. ...PARATIO / RE... Император прав насреща, с дясната ръка повдига коленичеща жена, в лявата държи Виктория върху кълбо.

7. АЕ, 22-23 мм; 3,30 г; инв. № 1647.

Аркадий (383-410)

Номинал АЕ4, 383-395 г.

Л. ...DIV... Бюст надясно с диадема.

Оп. ...VS REI / PVBLICAE. Виктория в ход наляво, държи трофей върху рамото си и влачи пленник зад себе си.

8. АЕ, 14 мм; 0,65 г; инв. № 1653.

Теодосиева династия

Номинал АЕ4, 383-395 г.

Л. ... AVG. Бюст надясно с диадема.

Оп. ...LVS REI /... Виктория в ход наляво, държи трофей върху рамото си и влачи пленник зад себе си.

9. АЕ, 12-13 мм; 0,90 г; инв. № 1651.

Номинал АЕ3, 395-401 г.

Л. .../ VS P F AVG. Бюст надясно с диадема.

Оп. ...ITI. Император прав насреща, държи копие и се подпира на щит, а Виктория вдясно от него му поставя венец на главата.

10. АЕ, 16-18 мм; 2,44 г; инв. № 1682.

Неопределена (ок. 260-423)²

Л. Бюст надясно.

Оп. Изтрито.

² В инвентарната книга на РИМ – Ловеч монетата е определена като екземпляр на Проб (276-282).

11. АЕ, 20 мм; 2,50 г; инв. № 1656.

Фуре на тип солид на Анастасий I (491-518) (като MIB 1, No. 7) (първа половина на VI в.)

Л. DN...S PP AVG. Бюст 3/4 насреща с шлем, броня и наметало.

Оп. ...TORI./ A AV... Виктория права наляво, държи скиптър завършващ с обърната буква P, в лявото поле - звезда.

12. фуре (медно ядро покрито със златно фолио, монетата е горяла), 22-21 мм; 3,78 г; инв. № 1678.

Анастасий I (491-518)

Номинал 40 нумии, Константинопол 512-518 г. (MIB 1, No. 27)

Л. D N ANAST... / SIVS... VG. Бюст надясно с диадема.

Оп. M, отгоре кръст, отляво и отдясно звезда, отдолу знак на официна, в отреза C...

13. АЕ, официна Δ; 38 мм; 17,63 г; инв. № 1652.

Юстин I (518-527)

Номинал 40 нумии, Константинопол 522-527 г. (MIB 1, No. 12).

Л. DN IVS... / NVS PP... Бюст надясно с диадема.

Оп. M, отгоре кръст, отляво звезда, отдясно кръст, отдолу знак на официна, в отреза ...N.

14. АЕ (горяла монета), официна A; 25-27 мм; 15,02 г; инв. № 1636.

Номинал 40 нумии, Константинопол (518-527)

Л. / NVS PP AV... Бюст надясно с диадема.

Оп. M, отдясно кръст, в отреза C...

15. АЕ (горяла монета), 29 мм; 17,40 г; инв. № 1639.

Юстиниан I (527-565)

Номинал солид, Константинопол 542-565 г. (MIB I, No. 7).

Л. D N IVSTINI / ANVS P P AVG. Бюст насреща с диадема върху шлем и броня, държи кълбо с кръст и щит с изображение на конник.

Оп. VICTORI / A AVGGG и означение на официна. Ангел прав насреща, в дясната ръка държи дълъг скиптър завършващ с обърната буква P, а в лявата кълбо с кръст, в дясното поле звезда, в отреза CONOB.

16. AU, официна Γ; 19-20 мм; 4,45 г; инв. № 1625.

17. AU, официна Θ; 20 мм; 4,46 г; инв. № 1628.

Номинал тремис, Константинопол (527-565) (MIB I, No. 19)

Л. D N IVSTINI / ANVS P P AVI. Бюст надясно с диадема, броня и наметало.

Оп. VICTORIA AVGVSTORVM. Виктория в ход надясно, гледа наляво, държи венец и кълбо с кръст, в дясното поле звезда, в отреза CONOB.

18. AU, 15-16 мм; 1,50 г; инв. № 1626.

19. AU, 16,5-17 мм; 1,48 г; инв. № 1627.

20. AU, 16 мм; 1,50 г; инв. № 1677.

21. AU, 14,5-15 мм; 1,52 г; инв. № 1750.

Номинал 40 нумии, Константинопол 532-537 г. (MIB 1, No. 84).

Л. / ANVS PP AVG. Бюст надясно с диадема.

Опако: M, отгоре кръст, отляво звезда, отдясно кръст, отдолу знак на официна, в отреза CON.

22. АЕ, официна B; 27-26 мм; 13,60 г; инв. № 1650.

Номинал 40 нумии (527-538)

Λ. D N IVST... Бюст надясно с диадема.

Оп. М, отляво звезда, отдясно кръст.

23. АЕ (горяла монета), 28-29 мм; 16,50 г; инв. № 1641.

Номинал 40 нумии (538-542)

Λ. DN IVSTINI /... Бюст насреща, държи кълбо с кръст.

Оп. М.

24. АЕ (горяла монета), 42-39 мм; 21,00 г; инв. № 1674.

КОЛЕКТИВНА МОНЕТНА НАХОДКА „Дебнево 1978 г.”

Анастасий I (491-518)

Номинал 40 нумии, Константинопол 512-518 г. (MIB 1, No. 27).

Λ. D N ANASTA / SIVS P P AVG. Бюст надясно с диадема.

Оп. М, отгоре кръст, отляво и отдясно звезда, отдолу знак на официна, в отреза С...

1. АЕ, официна Δ; 34-36 мм; 16,71 г.

2. АЕ, официна Ε; 32-33 мм; 16,26 г.

Номинал 40 нумии, Константинопол 512-518 г. (MIB 1, No. 29).

Λ. D N AN... / SIVS P P AVG. Бюст надясно с диадема.

Оп. М, отгоре кръст, отляво звезда, отдясно лунен сърп, отдолу знак на официна, в отреза С...

3. АЕ, официна Ε; 34 мм; 16,51 г.

Юстин I (518-527)

Номинал 40 нумии, Константинопол 518-522 г. (MIB 1, No. 11).

Λ. D N IVSTI / NVS P P AVG. Бюст надясно с диадема.

Оп. М, отгоре кръст, отляво и отдясно звезда, отдолу знак на официна, в отреза CON.

4. АЕ, официна Α; 30-32 мм; 17,10 г.

5. АЕ, официна Δ; 30-31 мм; 13,77 г.

6. АЕ, официна ...; 25-28 мм; 13,73 г.

7. АЕ, официна ...; 29-31 мм; 9,39 г.

Номинал 40 нумии, Константинопол 522-527 г. (MIB 1, No. 12).

Λ. D N IVSTI / NVS P P AVG. Бюст надясно с диадема.

Оп. М, отгоре кръст, отляво звезда, отдясно кръст, отдолу знак на официна, в отреза CON.

8. АЕ, официна Α; 28-29 мм; 16,07 г.

9. АЕ, официна Γ; 29-30,5 мм; 15,30 г.

10. АЕ, официна Δ; 29-32 мм; 16,61 г.

11. АЕ, официна Δ; 29-30 мм; 14,78 г.

12. АЕ, официна ...; 28-29 мм; 18,03 г.

13. АЕ, официна ...; 28-31 мм; 19,75 г.

Номинал 40 нумии, Константинопол 522-527 г. (MIB 1, No. 17).

Λ. D N IVSTI / NVS ... Бюст надясно с диадема.

Оп. М, отгоре звезда, отляво кръст с точка, отдясно знак на официна с точка, отдолу кръст, в отреза CON.

14. АЕ, официна Ε; 30-31 мм; 17,40 г.

Юстин I (518-527) и Юстиниан I (527-565)

Номинал 40 нумии, Константинопол 527 г. (MIB 1, No. 4).

Λ. D... ET IVSTINIAN.... Бюст надясно с диадема.

Оп. М, отляво звезда, отдясно кръст, отдолу знак на официна, в отреза CON.
15. АЕ, официна ...; 30-31 мм; 17,18 г.

Юстиниан I (527-565)

Номинал 40 нумии, Константинопол 527-532 г. (MIB 1, No. 83).

Л. D N IVSTINI / ... P P AVG. Бюст надясно с диадема.

Оп. М, отляво и отдясно звезда, отдолу знак на официна, в отреза CON.

16. АЕ, официна ...; 29 мм; 14,80 г.

Номинал 40 нумии, Константинопол 532-537 г. (MIB 1, No. 84).

Л. D N IVSTINI/ ANVS P P AVG. Бюст надясно с диадема.

Оп. М, отгоре кръст, отляво звезда, отдясно кръст, отдолу знак на официна, в отреза CON.

17. АЕ, официна А; 28-30 мм; 15,26 г.

18. АЕ, официна В; 30 мм; 17,00 г.

19. АЕ, официна В; 30 мм; 15,54 г.

20. АЕ, официна В; 30 мм; 17,33 г.

21. АЕ, официна В; 29-30 мм; 16,05 г.

22. АЕ, официна Г; 28-29 мм; 15,10 г.

23. АЕ, официна Д; 27-28 мм; 18,19 г.

24. АЕ, официна Е; 27-29 мм; 15,65 г.

25. АЕ, официна ...; 27-28 мм; 12,18 г.

26. АЕ, официна ...; 27-28 мм; 12,42 г.

27. АЕ, официна ...; 27-28 мм; 18,30 г.

Номинал 40 нумии, Константинопол 537-538 г. (MIB 1, No. 85).

Л. ... / ANVS P P ... Бюст надясно с диадема.

Оп. М, отляво звезда, отдясно кръст върху голяма точка, отдолу знак на официна, в отреза CON.

28. АЕ, официна Г; 30 мм; 16,98 г.

Номинал 40 нумии, Константинопол 527-538 г.

Л. ... / ANVS P P AVG. Бюст надясно с диадема.

Оп. М, отдясно кръст, отдолу знак на официна, в отреза CON.

29. АЕ, официна Г; 26-29 мм; 14,92 г.

30. АЕ, официна Е; 26-28 мм; 15,73 г.

31. АЕ, официна Е; 29 мм; 14,05 г.

ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА:

Владимирова-Аладжова 2003: Д. Владимирова-Аладжова. За един вид монети в античността и средновековието. – В: Традиция и приемственост в България и на Балканите през средните векове. Велико Търново, 2003, 125-128.

Дочев 2014: К. Дочев. Златни перпери-фурета на византийската фамилия Палеолози от периода 1294-1360. – В: Средновековния човек и неговия свят. Сборник в чест на 70-та годишнина на проф. дин Казимир Попконстантинов. Велико Търново, 2014, 621-631.

Захариев 1978: И. Захариев. Средновековен некропол в м. „Калето“ при с. Дебнево, Ловешки окръг. – Археология, 1978, 1, 37-46.

Йовевска 2019: С. Йовевска. Археологически проучвания на крепостта „Калето“ в с. Дебнево – един процъфтял български средновековен град в полите на Стара планина. – В: Севлиево и севлиевския край. Археологически проучвания. Юбилеен сборник. Севлиево, 2019, 271-279.

- Йорданов 1979:** И. Йорданов. Византийски фалшиви златни монети (VI-XI в.). – Нумизматика, 1979, 4, 8-16.
- Милчев 1956:** А. Милчев. Археологическо проучване в Севлиево и Троянско. – Годишник на Софийския университет, Философски факултет, 50, 1956, 1, 445-539.
- Михайлов 2010:** С. Михайлов. Колективните монетни находки от VI-VII век като извор за заплащането на труда през Ранновизантийската епоха. – В: Великотърновският университет „Св. св. Кирил и Методий“ и българската археология. Велико Търново, 2010, 683-692.
- Михайлов 2011:** С. Михайлов. Монети от археологическото проучване на крепостта при село Изворово, Хасковска област (2007-2008). – Нумизматика, сфрагистика и епиграфика, 7, 2011, 71-86.
- Михайлов, Йосифов 2012:** С. Михайлов, Р. Йосифов. Монети от крепостта в местността Градище край Габрово. – Известия на Регионален исторически музей Велико Търново, 27, 2012, 139-181.
- Тотевски 1992:** Т. Тотевски. Археологически проучвания в Троянския край. – Известия на Исторически музей Ловеч, 2, 1996, 43-56.
- Харитонов 1991:** Х. Харитонов. Нов тип фалшив златен солид на Анастасий I (491-518), употребяван за накит. – Нумизматика, 1991, 1-2, 14-16.
- Христов 2007:** И. Христов. Антични и средновековни крепости в Централна стара планина. Велико Търново, 2007.
- Христов 2018:** И. Христов. Античната история на Троянския край – I хил. пр. Хр. – началото на VII в. сл. Хр. – В: Троян. Документи, открития, събития, личности, 2018, 48-82.
- Цачева 1992:** М. Цачева. Археологически разкопки и проучвания в местността „Калето“ при село Дебнево, Община Троян. – В: Културно-историческото наследство на Троянския край, 5, София, 1992, 34-44.
- Hendy 1985:** M. Hendy. Studies in the Byzantine Monetary Economy c. 300-1450. Cambridge, 1985.
- Ivanov 2012:** R. Ivanov (ed.). Tabula Imperii Romani K 35/2 Philippopolis. Sofia, Tendril Publishing House, 2012.
- Mihaylov 2019:** S. Mihaylov. Some Remarks about Monetary policy in the Reign of Byzantine Emperors Phocas (602-610) and Heraclius (610-641). – Revista de cercetări arheologice și numismatice, 5, 2019, 361-376.
- Morrisson, Ivanišević 2006:** C. Morisson, V. Ivanišević. Les émissions des VIe-VIIe siècles et leur circulation dans les Balkans. In: C. Morisson, V. Popović, V. Ivanišević (eds.). Les Trésors monétaires byzantins des Balkans et d'Asie Mineure (491-713). Paris, 2006, 41-73.
- Morrisson et al. 2006:** C. Morisson, V. Popović, V. Ivanišević, P. Culerrier, B. Mitrea, M. Oeconomidou, G. Poenaru Bordea, I. Popović, I. Touratsoglou, J. Youroukova, M. Galani-Krikou. Catalogue des trésors. In: C. Morisson, V. Popović, V. Ivanišević (eds.). Les Trésors monétaires byzantins des Balkans et d'Asie Mineure (491-713). Paris, 2006, 113-430.
- MIB 1:** W. Hahn. Moneta imperii byzantini. Band I. Von Anastasius I bis Justinianus I (491-565). Wien, 1973.
- RIC VII:** P. M. Bruun. The Roman Imperial Coinage. Volume VII. Constantine and Licinius A.D. 313-337. London, 1966.
- RIC VIII:** J. P. C. Kent. The Roman Imperial Coinage. Volume VIII. The Family of Constantine I A.D. 337-364. London, 1981.
- RIC IX:** J. W. E. Pearce. The Roman Imperial Coinage. Volume IX. Valentinian I – Theodosius I. London, 1951.

LATE ROMAN AND EARLY BYZANTINE COINS
FROM THE FORTRESS IN DEBNEVO VILLAGE

Radoslav GUSHTERAKLIEV, Stoyan MIHAYLOV

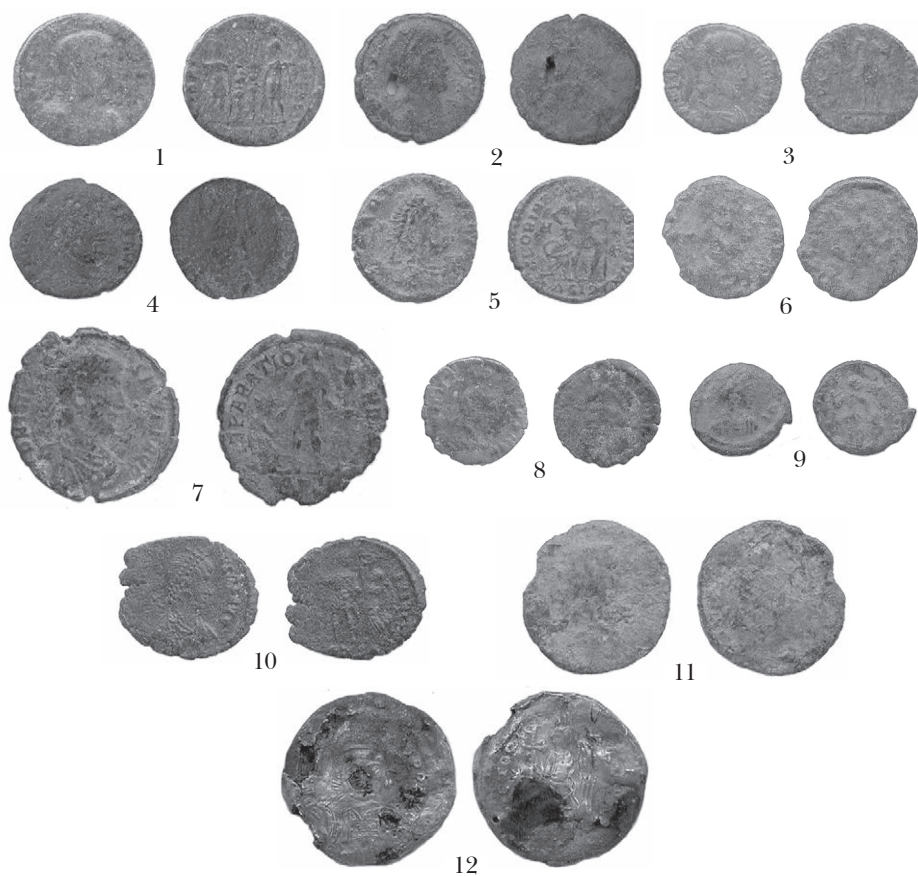
(Summary)

The work releases Late Antique coins discovered during archeological research of the Kaleto Fortress in the village of Debnevo (Trojan municipality) in the period of 1974-1988. The single coins are 24 in number. Late Roman are 11 of them issued during the period of 330 – 401. The rest 13 coins belong to the Early Byzantine Age, among them a fourrée of the type of solidus of Anastasius I, two solidi and four tremisses of Justinian I (527-565) and six bronze folles struck in the period of 512 – 542. In 1978, a hoard was found containing 31 Early Byzantine folles (512-538).

The presence of Late Antiquity coins testify that there was a coin circulation in Debnevo Fortress during 530s – 540s to cease before 565. The small number of Late Roman coins, most of them significantly obliterated, are rather also a share of the circulation in the 6th c.

Едини́чни моне́ти

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

Колективна монетна находка

1

2

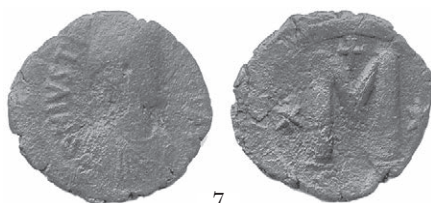
3

4

5

6

7

Табло L

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

